

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ
СЛУЖБИ ГУ МВС УКРАЇНИ В М. КИЄВІ ПРИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО
ПОРЯДКУ**

О.Г. Пелагеша

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
управління в органах внутрішніх справ
Національної академії внутрішніх справ*

В.Л. Костюк

*кандидат юридичних наук,
науковий співробітник наукової лабораторії проблем
організаційно-правового
та кадрового забезпечення діяльності
органів внутрішніх справ
Національної академії внутрішніх справ*

Постановка проблеми. Актуальність питань забезпечення охорони громадського порядку зумовлена насамперед тим, що саме патрульна служба міліції ГУ МВС України в м. Києві безпосередньо виконує провідну роль при забезпеченні охорони громадського порядку в столиці. Питання, що виникають у діяльності служби та шляхи їх вирішення, мають принципове значення для країни та її громадян.

Сучасний етап розвитку України охарактеризовано складними процесами, що мають місце в політичній, соціальній та економічній сферах життя держави. Найважливіша тенденція зростання соціальної напруги в суспільстві, у зв'язку із проведенням політичних, адміністративних та економічних реформ. Така нестабільність впливає на стан правопорядку та громадський спокій, зокрема.

Київ одне з міст України, де постійно проводяться масові заходи. Це все вимагає від правоохоронних органів кардинально нового підходу до забезпечення громадського порядку під час таких заходів. При цьому одне з головних місць у забезпеченні цього завдання відведене патрульній службі міліції. Ці обставини зумовлюють особливу актуальність наукового аналізу та дослідження питань діяльності підрозділів міліції громадської безпеки, а саме, патрульної служби міліції при забезпеченні громадського порядку у м. Києві.

Разом з тим, діяльність патрульної служби ГУ МВС України в м. Києві при забезпеченні охорони громадського порядку в світлі поліцейської реформи та проведення масових заходів комплексно не досліджувалась.

Мета статті. Розкрити актуальність проблеми діяльності патрульної служби ГУ МВС України в місті Києві при забезпеченні охорони громадського порядку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У науковій літературі вже розглядалися загальнотеоретичні та практичні питання охорони громадського порядку та вдосконалення діяльності ОВС у сфері охорони громадського порядку, що значно полегшує вивчення проблеми. Так, питання, що порушуються у публікації в окремих аспектах розглядалися у працях науковців: В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Бітяка, І.І. Веремеєнка, П.А. Вороб'я, І.П. Голосніченка, С.Т. Гончарука, Є.В. Додіна, М.І. Єропкина, А.П. Закалюка, С.В. Ківалова, А.П. Ключниченко, Ф.Є. Колонтаєвського, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Ю.Ф. Кравченка, Л.Л. Попова, А.П. Шергіна.

Основні результати дослідження. Розглядаючи патрульну службу ГУ МВС України в м. Києві, як складовий підрозділ патрульної служби МВС України у складі міліції громадської безпеки, можна зазначити, що вона є своєрідним системним утворенням з універсальними ознаками, які притаманні підрозділу, що забезпечує охорону громадського порядку у мегаполісі [1, с. 39-40].

Варто звернути увагу на характерні особливості та фактори, що вирізняють діяльність патрульної служби ГУ МВС України в м. Києві від діяльності підрозділів патрульної служби інших регіонів нашої держави. Хоча служба і є компонентом загальної системи правоохоронних органів, а в нашому випадку міліції громадської безпеки. Вона виокремлюється своїми властивостями службово-бойової діяльності з охорони громадського порядку у специфічних умовах м. Києва. Організаційна структура служби чітко ієрархізована та підпорядкована загальній структурі МВС та ГУ МВС, у той же час, маючи, свої притаманні тільки столичній міліції особливості. Так на території столиці розташовані такі важливі об'єкти, як Верховна рада України, Кабінет міністрів України, міністерства та відомства нашої країни, а також дипломатичні консульства та представництва зарубіжних держав. І, як наслідок, усі ці фактори впливають на формування завдань, розстановку сил і засобів, дислокацію постів та нарядів і т.п. Тому існує необхідність у формуванні спеціальних знань та вмінь у працівників патрульної служби ГУ МВС України в м. Києві в деяких випадках відмінних, більших за обсягом, ніж у працівників підрозділів інших регіонів країни.

Ще однією з особливостей було право на проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу, який приймала Україна та Польща у 2012 р. Місто Київ, як столиця, було визначено місцем проведення фінального матчу чемпіонату.

Перед патрульною службою ГУ МВС України в м. Києві постали нові завдання в сфері охорони громадського порядку, що привело до перегляду основних форм і методів її діяльності, відповідно до європейських стандартів безпеки, додаткового навчання її працівників, покращення матеріального забезпечення та підвищення загального іміджу правоохоронних органів. Робота міліції з підготовки до чемпіонату базувалася на визначальному прин-

ципі УЄФА – гарантування безпеки учасників та гостей під час проведення цього заходу.

МВС України було введено цілодобове забезпечення охорони громадського порядку під час проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. і, як наслідок, виникла необхідність залучення додаткових сил та засобів, корегування дій згідно плану єдиної дислокації, внесення змін у маршрути патрулювання та порядок взаємодії усіх підрозділів. Правоохоронними органами, зокрема ДГБ МВС України, для кожного матчу Євро-2012 була розроблена окрема тактика з організації безпеки та правопорядку у приймаючих містах.

З іншого боку, як зазначали В.Г. Кутушев, В.Є. Караханов та Д.М. Гвішиані, організація будь-якої системи і патрульної служби міліції зокрема, визначається сукупністю базових принципів. Не вдаючись у конкретизацію, необхідно вказати ключовий перелік принципів такого роду: поєднання централізації і децентралізації [2, с. 24] територіально-галузевий принцип, ієрархічна побудова, організаційне випередження, первинність функцій і вторинність їх структурного забезпечення, організаційна відповідність, системність, стабільність і гнучкість структури [3, с. 31].

Тому, як зазначав Ф.Є. Колонтаєвський, ефективна організація діяльності патрульної служби міліції з реалізації завдань з охорони громадського порядку та безпеки повинна ґрунтуватися на таких умовах: визначення цілей і задач; розробка й удосконалення структури служб і підрозділів; визначення функціональних обов'язків співробітників, удосконалення роботи патрульної служби міліції, впровадження сучасного досвіду [4, с. 37].

Наразі, можна погодитися з думкою Юсупова Х.А., який вважає, що організаційна структура патрульної служби в цілому та патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві, як підрозділу міліції громадської безпеки детермінована виконуваними функціями. Тому, вихідне положення для визначення поняття її організаційної структури полягає в тому, що функції цього підрозділу, які складають зміст діяльності з охорони громадського порядку, повинні обумовлювати відповідність завданням побудову [5, с. 22].

Таким чином, організаційна структура патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві визначається: по-перше, характером виконуваних завдань і функцій, а по-друге, національно-державним і адміністративно-територіальним розподілом м. Києва. Виходячи із зазначеного, патрульна служба міліції ГУ МВС України в м. Києві, як складова міліції громадської безпеки, входить у загальнодержавну систему забезпечення громадського порядку та безпеки. Це впливає з того, що її організаційна структура зумовлена рівнем функціонування, а саме: регіональним та місцевим.

Діяльність патрульної служби міліції ГУ МВС України здійснюється у чіткій ієрархієзованій системі МВС України і ДГБ МВС України та тісній взаємодії з виконавчим органом Київської міської ради (КМДА) та вимагає скоординованої дії під час охорони громадського порядку. Її метою є забезпечення ефективної реалізації державної політики у сфері охорони громадського порядку, профілактики правопорушень шляхом здійснення комплексу заходів, спрямованих на усунення причин та умов вчинення протиправних діянь, а

також налагодження дієвої співпраці патрульної служби та КМДА у зазначеній сфері.

Організація діяльності патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві при охороні громадського порядку базується на таких методах, як несення служби пішими нарядами та автопатрулями, патрулювання спеціальних мобільних груп для боротьби з найпоширенішими правопорушеннями, що вчиняються в громадських місцях, виставлення постійних піших постів у криміногенних зонах, використання кінних нарядів та велопатрулів у лісопаркових зонах, створення пересувних пунктів міліції у віддалених від міськрайвідділу районах.

Для несення служби в м. Києві залучаються такі види нарядів: патруль на автомобілях, піший патруль, патрулі на велосипедах, кінні патрулі, піші патрулі із службовими собаками, пости. Комплексно на охорону громадського порядку в системі єдиної дислокації у м. Києві виставляється: авторпатрулів – 253; піших нарядів – 150; постів – 85.

Зважаючи на таке розмаїття форм організації діяльності патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві з охорони громадського порядку, важливого значення набуває оперативне управління патрульними нарядами.

На теперішній час провідною формою організації діяльності з охорони громадського порядку є комплексне використання сил і засобів міліції, задіяних до даної діяльності згідно плану єдиної дислокації. Тому, для охорони громадського порядку стає важливим визначення ефективних маршрутів патрулювання, відповідно до оперативної обстановки, сил і засобів [6].

Важливим фактором для ефективного несення служби нарядами повинен стати так званий плаваючий графік несення служби, а точніше патрулювання на маршруті. Він повинен передбачати раптову для правопорушників появу правоохоронців. Наприклад: працівники, які з'являються на маршруті патрулювання в один і той же час, з одного й того ж місця є передбачуваним для правопорушників. Тому патрульним потрібно з'являтися на маршруті патрулювання в потенційно – небезпечних місцях вчинення правопорушень з різними інтервалами часу та з різних сторін.

Варто зауважити, що у рамках реалізації програми «Безпечне місто» в ГУМВС України в м. Києві та в усіх райупраліннях з 1 квітня 2009 р. введено в дію систему централізованого управління нарядами міліції («Цунамі»), яка включає в себе підсистему камер відеоспостереження. На даний час установлено 35 камер, що здійснюють контроль за людними місцями в центральній частині столиці. Відеоінформацію виведено на монітори чергових частин ГУ МВС України в м. Києві та МВС України.

Однак цього замало. Наприклад, у найбільшому місті Польщі Варшаві, (населення міста становить 1,7 млн. жителів) така ж кількість відеокамер спостереження за дотриманням правопорядку та безпеки громадян у громадських місцях, як разом взятих в Дніпропетровській, Донецькій, Львівській, Одеській, Харківській областях та м. Києві (300 проти 304). Усім зрозуміло, що відеоспостереження значно допомагає в роботі з охорони громадського порядку. Більше того, сам факт наявності камер спрацьовує як профілактичний фактор,

порушники місця, де ведеться відеоспостереження, намагаються, як мінімум не перебувати в полі зору камер.

У тій же Варшаві раціональне розміщення відеокamer дозволило контролювати 70,0% місць вчинення правопорушень (у Києві – до 30%, а в обласних центрах – менше 25%). У деяких випадках одна телекамера контролює територію, адекватну несенню служби на ній 2–3 парних піших нарядів поліції. Це, у свою чергу, дозволило вивільнити частину патрульно-постових нарядів поліції з вулиць та громадських місць, що контролюються телекамерами, і додатково виставляти наряди поліції у тих місцях, де відсутня система візуального моніторингу, що, у свою чергу, дозволило взяти під контроль практично всі вулиці м. Варшави.

Тому запровадження технічних засобів спостереження, поряд з удосконаленням форм і методів роботи міліції – один із головних шляхів вирішення проблеми контролю за правопорядком у громадських місцях [7].

Варто наголосити на проблемі інституту наставництва, який має на меті передачу набутого позитивного досвіду від досвідчених працівників служби працівникам, які щойно прийшли на службу. Але часто так буває, що наставниками бувають співробітники, які самі нещодавно приступили до роботи. Все це є наслідком проблемного питання кадрового забезпечення патрульної служби міліції та плинності кадрів.

Разом з тим, залучення на службу до патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві нових працівників не завжди компенсує втрати, адже разом з омолодженням відчувається відсутність достатнього рівня фахової підготовки та досвіду. Не задовольняє і моральний рівень молодих працівників, їх готовність виконувати свої функціональні обов'язки в умовах значних обмежень. Слід констатувати, що проблеми, які виникли ще на зорі вітчизняної незалежності в 90 – тих роках ХХ ст., залишились й по теперішній час, коли до ОВС України йде не відбір, а «добір». Робота в міліції є непрестижною, адже залишається актуальною теза, що суспільна думка, яка формується процесами, що проходять у суспільстві, все більше і не без підстав характеризує роль і діяльність міліції з негативного боку [9, с. 52].

Тому, і сьогодні МВС України намагається шукати шляхи посилення ефективності діяльності патрульної служби міліції, загалом, та патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві і підняття її авторитету. Однак, як відзначають дослідники цієї проблеми, ще недостатньо проводиться досліджень на предмет підвищення зацікавленості і задоволеності працівників своєю службою, застосування різноманітних форм морального і матеріального стимулювання працівників [10, с. 47-48]. Окрім того, неправомірне призупинення низки соціальних пільг працівників міліції (знижки по оплаті комунальних послуг, спроби відмінити безкоштовний проїзд і міському транспорті тощо), ще сильніше погіршила їхнє матеріальне становище. Низький рівень оплати складної та небезпечної праці, «столичні ціни», які вищі за ціни в інших регіонах, значне зниження соціального статусу працівника міліції також впливають на кількість і якість кандидатів, що планують працювати в патрульній службі. На теперішній час, лише за офіційними даними, в українській мілі-

ції існує недоукомплектованість особового складу в розмірі 18%. Таке недостатнє фінансування заважає вирішити кадрову проблему підрозділів патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві. Надходження основних предметів літнього та зимового форменого одягу для працівників Київського гарнізону складають у поточному році відповідно 11 та 19 % від річної норми потреби, транспортними засобами – 65 %.

Одне з найнагальніших питань – це питання забезпечення житлом і воно продовжує загострюватись. На сьогоднішній день загальна кількість працівників київської міліції, яких необхідно забезпечити тимчасовим житлом (гуртожитками) складає 2971 особа, з яких 1591 – проживають у гуртожитках цивільних організацій, а 1380 – наймають житло, проживають у родичів або за межами міста Києва. У цілому, із загальної кількості працівників столичної міліції 2920 – перебувають на квартирному обліку ГУ. Впродовж 12 місяців 2011 р. від Київської міської державної адміністрації та райдержадміністрацій міста підрозділами ГУ отримано всього 152 квартири [11].

Окрім того, подібний дефіцит необхідного матеріального забезпечення робить неможливим залучення висококваліфікованих фахівців для підготовки персоналу, купівлю необхідного технічного обладнання, облаштування службових приміщень і навіть забезпечення пально-мастильними матеріалами службового автотранспорту.

Висновок. Підводячи підсумок необхідно зауважити, що нагальна потреба у реформуванні міліцейської системи вимагає проведення в ОВС, загалом, і в підрозділах патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві, зокрема, якісно нової кадрової політики, розробку й прийняття концепції розвитку служби в ОВС, адже зазначені проблемні питання, напряму пов'язані з нагальною необхідністю реформування ОВС у цілому. Необхідно спрямувати першочергові організаційні заходи саме на ресурсне та фінансове забезпечення цього напряму правоохоронної діяльності, адже лише після створення хоча б мінімально необхідних умов можна здійснювати якісне керівництво та будувати систему контролю якості виконання службових обов'язків. Відтак з підвищенням рівня професіоналізму працівників патрульної служби міліції ГУ МВС України в м. Києві підвищується ефективність роботи ОВС взагалі, що, у свою чергу, впливає на підвищення їх авторитету та відповідного зміцнення правосвідомості. Організація діяльності служби повинна бути зорієнтована на нормативне врегулювання не лише регламентації діяльності чи поведінки працівників, але й належного матеріального заохочення, що б стимулювало прагнення цінити своє місце служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Теория управления в сфере правоохранительной деятельности: Учебник / Под ред. В.Д. Малкова. – М. : Академия МВД СССР, 1990. – 323 с.
2. *Кутушев В.Г.* Сущность и содержание социального управления: Лекция. – Хабаровск: ВШ МВД РФ, 1997. – 280 с.
3. *Караханов В.Е.* Оперативное внутрисистемное управление: вопросы теории: Учебное пособие. – М. : Академия МВД СССР, 1980. – 65 с.

4. Колонтаевский Ф.Е. Организация и совершенствование деятельности милиции общественной безопасности: Учебное пособие. – М. : Академия МВД РФ, 1995. – 265 с.

5. Юсупов Х.А. Организационно-правовые вопросы ООП и безопасности в современных условиях: автореферат дис. : Академия упр. МВД России. – М., 1998. – 22 с.

6. Про створення підрозділів організації діяльності патрульної служби в ГУ МВС, УМВС: Наказ МВС України від 6 травня 2006 р. № 456. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.komitet12.org.ua>

7. Петков В.П. Развитие юриспруденции у державі на сучасному етапі не можливий без ефективного навчання менеджменту (можливості, проблеми та перспективи). Правове забезпечення діяльності міліції/поліції : історія, сучасні проблеми та міжнародний досвід: Тези доповід. наук.-теорет. конф. В.П. Петков. – К. : КНУВС, 2007. – 108 с.

8. Жданов Н.М., Соловей Ю.П. Проблемы деятельности милиции в современных условиях / Н.М. Жданов, Ю.П. Соловей. – Омская ВШМ МВД СССР. – Омск, 1990. – 220 с.

9. Порфімович О.Л. Корпоративний імідж міліції України : Монографія / О.Л. Порфімович. – Б. Церква : «Червона Рута – Турс», 2005. – 144 с.

10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://militia.kiev.ua>

Пелагеша О.Г., Костюк В.Л. Актуальні проблеми діяльності патрульної служби ГУ МВС України в м. Києві при забезпеченні охорони громадського порядку

У статті розглянуто характерні особливості діяльності патрульної служби ГУ МВС України в м. Києві, наведено притаманні проблеми, що вишикують під час забезпечення охорони громадського порядку та розкрито шляхи їх вирішення.

Ключові слова: міліція громадської безпеки, патрульна служба, охорона громадського порядку, єдина дислокація, сили та засоби.

Пелагеша А.Г., Костюк В.Л. Актуальные проблемы деятельности патрульной службы ГУ МВД Украины в г. Киеве при обеспечении охраны общественного порядка

В статье рассмотрены характерные особенности деятельности патрульной службы ГУ МВД Украины в г. Киеве, указаны характерные проблемы, которые возникают во время обеспечения охраны общественного порядка и приведены пути их решения.

Ключевые слова: милиция общественной безопасности, патрульная служба, охрана общественного порядка, единая дислокация, силы и средства.

Pelagesha O.G. Kostiuk V.L. Contemporary issues of patrol service in ensuring public safety (Kyiv municipal office of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine)

The article considers the characteristics of patrol service (Kyiv municipal office of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine), revealing the inherent problems that arise during the enforcement of public safety and offering the ways to resolve them.

Keywords: public safety police, patrol service, enforcement of public safety, single dislocation, armed forces and facilities.

Стаття надійшла до редакції 09.11.2012